

תוכחת המערבית:
מודיעין עילית
מספר יופף 3/
טלפון - 08-9744220
דוא"ל לרשימת תפוצה:
rg5740@gmail.com

באהה של תורה

מאת הרב ראובן גולן מה"ס רינוגה של תורה ♦ יו"ל ע"י בול שערם המצוינים שע"י מוסדות דברי תורה רחובות

גלוון מס' 84 אולול תשע"ד

העלון מוקדש לע"ג סוליקה בת רחל חיבי ע"ח ע"י נכדה ה"ה יair חן הי"ז

**מצפים לברכתו, מציתים לאזהרתו: מרן הגאון רבינו חיים קניבסקי שליט"א –
המחזיקים בידם את המכשירים הטמאים הרי הם בסכנה גדולה ביום הדין".**

אח יקר! האם לא הגיע הזמן להתנתק מהאייפון הטמא? ואם לא עכשו ביום הדין או אימתי?

כוחה של תשובה

ואוכל", לא במידה ומתכוון, אלא שהרי "דובר שקרים לא יכנן נגד עניין", וסביר שככל תשובה שיעשה תהא רמאות כי הפגם גדול ביותר והתשובה אינה מספקת. ולכן טען "אי אפשר", כלומר אני רוצה לא בגל שבאמת אני רוצה לעשות התשובה אלא שהתשובה לא תועיל לי ואני יכול לעשות התשובה כדברי, היהות והחטא כה פגם בי והקניס לטבי תואה עד שאני חש שיש בכך התשובה לתukan דבר זה, וכך אני אפשר ואני רוצה

לעשה התשובה 'מדומה' ולהיות כדברך שקר.
ה. אלא שבזה טעה, כי באמת גודל כוחה של תשובה עד שע"י ידיו וחרטה וקובלה לעתיד יכול אדם לתקן אפי' חטא גורא בחטא עץ הדעת. וזהו אמר לו הקב"ה "עשה תשובה ואני מקבל", שכן הכוונה לסוג תשובה מיוחדת וקשה הרואיה לחטא גודל בחטא עץ הדעת, אלא תשובה בכל תשובה על חטא שהאדם מתחרט ומתוודה ומתקבל על עצמו להטיב דרכיו, שדי בה לתקן כל חטא ואפלו הנורא ביוור, וזה מחסדי הש"ת. וכי היה בה כדי להטיס מהאדם את קללותיו ולהחזירו לעד כבראונה.

אלא שאותה ר"ל לא השכיל להבין ואתו ולכך נטרד והפסיד עולם ומלאו. ולכן חז"ל בעומק השקפתם וראו את גנות העצלות שהיתה בהנחתת אדם הראשון. ואין כוונתם שעצם החטא נבע מעצלות, אלא שע"י תשובה היה בכחו לעקור את החטא ולהתקנו. וגם אם באמת היה אדרה ר"ר ציריך לעמול רבות כדי לעשות התשובה, וכפי שסביר, היה כדי וחובה עבورو לעשות כן כדי לא לאבד את מדורגת, ועל אחת כמה וכמה שלפי האמת כי היה בתשובה ששענת על הזראת דברים וורתה ושאר יטוו התשובה כדי לתקן החטא. וכך ראו בזה פגם הנובע מעצלות ורשלנות.

וראייה מפורשת לזרירנו שעצלותו של אדרה ר"ר היתה בכך שלא עשה תשובה מדברי המדרש הנחומו (פר' בראשית כב') "על שדה איש עצל עברתי", זה אדרם שהיה עצל מלהשנות על הזראת דברים וורתה ושראר יטוו התשובה.

ז. מי שנחג בהיפך מאדרה ר"ה היה בנו קין. שהנה כבר מתחילה כשהקינה קין באחיו אמר לו הש"ת (בראשית ד, ז) "הלווא אם תיטיב שאת", וכותב הרמב"ן "הורחו על התשובה, שהיא נתונה בידו לשוב בכל עת שיריצה ויסלח לו". ופתח לו בזה פתח של תשובה.

ואכן לאחר שרצה את הכל והענישו ה' "גע ונדר תהיה בארץ", עשה קין תשובה ואמר "గודל עוני מנשוא", וכותב האבן עוזרא שלעתה כל המפרשים היה זה ויוציא דברים, וכן פירש הרמב"ן "והנכנן בפשט שהוא יודוי, אמר, אמרת כי עוני גודל מלטלה, וצדיק אתה ה' ישר משפטך". וכן מפורש במדרשי (פסיקתא דר"כ פס' כד' אות יא) "מנין שעשה קין תשובה? ויאמר קין אל ה' גודל עוני מנשוא".

ותשובתו אכן הועלה, וכמו שאמր לאדרה ר"ר "עשיתי תשובה ונפרשתי", ופירש"י (על המדרש) שיצא נקי מעון. ונגה בזה שלא כאיבו להפקייע חشك זה מליבו ולתקן את כל אשר עיוות. וכך אמר "אכלתי

א. בספר משלוי (כח, ל) נאמר "על שדה איש עצל עברתי", ודרשו חוץ (בר כא, ב) בענין חטא עץ הדעת. "על שדה איש עצל עברתי זה אדם הרראשון". וצ"ב הקשר בין חטא זה לעצלות, כי אף שאפשר למונוט כמה וכמה סיבות שגרמו לחטא עץ הדעת, מ"מ העצלות לכואורה אינה אחת מהם. ו/oraiti בידעת תורה (ויקרא עמי רצג) לר' ירוחם ממיר צ"ל שכתב קושיא זו בשם הראשונים].

ב. ולגביה קין דרשו (בר כב, יג) "פגע בו אדם הראשון, אל מה נעשה בדיין" אל עשייתו תשובה ונתפרשטי נפריש"י (במדורש שם) שיצא נקי מעון]. התחיל אדם הראשון מטפח על פניו ואמר, כך היא כחה של תשובה ואני לא היתי יודע, מיד עםם ומומר שיר ליום השבת וגוי". צ"ב וכי אדם הראשון לא ידע שאפשר לעשות תשובה. ועוד, שכן משמע מדבורי שידע שיש מושג של תשובה אלא שלא האמין בכוחה של תשובה. ועוד מה הקשר למומר שיר ליום השבת.

ג. ונראה עפ"ד המדרש (בר כא, ז) "ועתה פן ישליך ידו, א"רABA בר כהנא מלמד שפתח לו הקב"ה פתח של תשובה, ועתה אין ועתה אלא תשובה שנאמר (דברים י) ועתה ישראל מל מה ה' אלהיך וגוי. והוא אומר פן ואין פן אלא לאו". וביתר ביאור דרשו במקום אחר (במדרב"ר ג, ג) "בשבועה שעבר אדם על ציוויל הקב"ה ואכל מן האילן בקש הקב"ה שעשה תשובה ופתח ולא בקש אדם. הה"ד (בראשית ג) ויאמר אלהים הון האדם וגוי, א"רABA בר כהנא מהו ועתה, אלא אמר לו הקב"ה אפי' עבשו [שחטא ופסקתי דיןך (מהרו"ז)] עשה תשובה ואני מקבליו ואמר אדם אי אפשר". וצ"ב כיצד יתכן שאדם הראשון סייר לעשות תשובה. ובפרט, שמה מדרש ממשמע שאם היה עשה תשובה היה חור למודגתו הראשונה. והוא הרי ראה מה גורם לו מעשהו באבדו מעלו הרמה, ובהתקללו קלילות חמורות, ומהודע מיאן לשוב).

ד. ויראה ביאור הענין, שהנה הגם שאנו יודעים שחטא עץ הדעת היהagem גם נורא, מכל מקום אין לנו באמת מושג עד היכן הגעה אותה פגימה. אך אדם הראשון ידע היטב מה גרים במעשהיו והבין עד היכן מגיעים הדברים, ועוד כמה פגמים בכל העולמות כולם, וראה בחוש כיצד איבד מעלה רבות ונתקפן במידרגתו. וכך שידע שיכל לעשות תשובה, ואף הקב"ה אמר לו כן, מ"מ לא האמין שיש בכך תשובה קלה של חריטה וידיו לכפר על חטאו, וסביר שכנגד גודל חטאו יצטרך לעשות תשובה מעולה וחמורה, וכולי האי ואולי.

ועל דרך זה דרשו (בר יט, יב) "ואכלתי אין כתיב כאן אלא ואוכל, ואכלתי ואוכל", וזה תימה גודלה כיצד החזיף פניו כנגד בוראו ואמר אכלתי ואוכל? אלא שהביאור הוא בנויל, שادرה ר' חש כיצד גרים לו החטא להדק בתואה ולהפוך לאכול עוד, ולא האמין שיש בכך תשובה מועלה להפקייע חסק זה מליבו ולתקן את כל אשר עיוות. וכך אמר "אכלתי

בנימין בן סעדיה גదסי ז"ל
יונתן בן פנינה אלוני ז"ל
שלום בן איזה פרץ ז"ל

مولוי בת חונה חן ע"ה
שרה בת רינה בני משה ע"ה
מאיר בן אספרונגס סלה ז"ל

לע"ג ר' בנימין בן סלה ז"ל ♦ סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאותה בת תאנה ע"ה
אהרון בן יורי ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
גביה בת סרה ע"ה

וכדי להפוך הדבר מליבנו טرح הכתוב להשמענו שאין שום חטא גדול ככל شيء שהתשובה עליו היא בבחינת מעבר לים או בשםים, אלא "כפי קרוב אליך הדבר בפרק ובלבך לעשותו", "בפיר" זה וידי דברים, "בלבך" זו חרטה, "לעשותו" זו קבלה לעתיד. וכך אם עינינו נראה הדבר כלל מציאותי וככלא הגוני שהוא די בשלושה מרכיבי התשובה הללו כדי לכפר על גודל החטאינו, מ"מ והוא חסר הש"ת שטמן כי עצם של כפירה ומהילה במצות התשובה, עד שלא בשים היא ולא מעבר לים היא" ועל כל עוזן ופש תיתכן מיליה, "כפי קרוב אליך הדבר מאר בפרק ובלבך לעשותו".

יב. וראה בפרק ר' יוסוף בכור שור שפירש "ולא רוחקה היא- דבר שאין אדם יכול לעשותו, אלא בטורה ובعمل, קורא" רוחוק, שדבר רוחוק הוא". והוא היטר האמור, כי האדם סבור שהתשובה רוחקה ממנה ורק בעמל וטורח ישיגנה, וזה עצת היצר לבתי עשות תשובה, ונשתרש היא בנו מאהר, ורק העיד הכתוב של "לא רוחקה היא", אלא כל לעשות תשובה. ולדבריו ש"רוחוק" הינו דבר שהgentו כרוכה בטורה, נמצוא ש"קרוב" הינו דבר שקל להשיגו. והרי זה כמו חומר להמבואר במאמר זה, "כפי קרוב אליך הדבר" הינו שקל וקרוב לעשות תשובה, ולא עוד אלא ש"קרוב אליך הדבר מאר", הדבר קל יותר ממה שאתה חושב וסביר, וכל שעלייך לעשות הוא להזיק בתשובה, להזכיר בחטא ולהתודות ולהתחרט ולקבל להבא שלא לעשותו, ובכך הדבר.

יג. ונדרמה שמלבד החידושים שנתבארו במאמר זה, מ"מ העיקר שבדברים הוא העידור הרב הנומח מהם, כי למעשה איש אין יודע במצויא יהה"ב מה פעל בתשובהו, והיצר מעורר אצל ספיקות שמא בה חטא ונתרחק עד שתשובה לא תועליל לו. וכל זה נובע מאי ההכרה בכך העצום של התשובה. ואדרבה, המאמין יודע שכשועה תשובה כהונן, מתחרט ומתחודה ומתקבל על עצמו לבב ישוב לבסלה עוד, קיים בוza את מצות התשובה ומובחחות לו מיד כל המעלוות שבתשובה. [ואף שבודאי יש מדרגות בותה לתשובה, מ"מ לכל תשובה תමצע סליחה לדברי רבינו יונה, ואין אדם שאן יוכל לו לעשות בנקל את עיקרי התשובה]. יד. ואמנם יש שמותיאשים מחמת שידועם בנפשם שלאחר יהה"ב חזר האדם על פי רוב לפחת מעשי, ובמביאים ראייה מדברי הרמב"ם בהלבות תשובה (ב. ב) "ומה היא התשובה הוא שיעזר החטא חטאו ויסירו ממחשבתנו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד שנאמר יעוז רשות דרכו וגוי, וכן יתנחים על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתתי, ויעיד עליו יודע תלומות שלא ישוב להזיק החטא לעולם".

אך אין כאן ראייה, וכי שעהיר השפט אמרת (שבת תשובה תר"מ) שא"ב לא שבתקח חמי לכל בריה, כי רוב העולם חווים להרגל מעשייהם לאחר הימים הנוראים. והסבירו ברמב"ם הוא כמ"ש ר' צדוק הכהן (פר"ץ פר' מצורע) "שבשתה הרחזר תשובה צריך שיהיה אז באמת עד שיעיד עליו יודע תלומות שברגע זו עזב את החטא עזיבה גמורה, שבאמή היה מודמן לפניו אז היה עוזב החטא וזה נקרא תשובה, אף שאח"ב התגבר יציר עליו וחזר לסרו אבל בשעת מעשה היה בעל תשובה, ועל זה אין מבין שום נברא, ואפי' האדם בעצמו יוכל להטעות את עצמו, רק הש"ת בעצמו".

טו. והמשגיח דליקוד רבינו נתן מאיר ואבטפוגל צ"ל ספר בשיחתו קודם יום היכיפורים (הו"ד בלקט רשימות לימים נוראים עמ' קט') שהרבי מנוניב" צ"ל שאל את מון החפץ חיים וצ"ל לפני שנסע לאפריקה מה אפשר למסור ליוחדים שם בשם של הח"ח. ואמר לו הח"ח, תגיד להם שקל לשוטה תשובה, עושים חרותה וקבלה, אלא שהיצר מפתח את האדם שקשה לשוטה תשובה. ועוד בענין זה מובא בספר מאיר עני ירושאל' (ח"ד עמ' 393) בשם הח"ח תשובה איננה דוב ואין לפחד ממנה! חרותה על העבר וקבלה על העתיד אלו הם עיקרי התשובה לעיכובא וכמבוואר רבינו יונה בשער תשובה.

שמיין לעשות תשובה, אלא האמין שבאמת גדול כוחה של תשובה וכפי שאמר לו הש"ת "הלא אם תטיב שאת". וכשמעו זאת אדם הראשון הבין שיטה בערבה של תשובה. כי לשיטו כיצד תועליל תשובה לעוזן חמור כרציה, וכלשון המסילה ישרים (פ"ד) כי הנה באמת, איך יתכן האדים את אשר עיות והחטא כבר נשעה? הרי שרצת האדים את חברו, הרי שנאף, איך יוכל לתקן הדבר הזה? היכול להסיר המעשה העשיי מן המציאותות".

אםנס כשרה שתשובה יכולת לכפר אפילו על רצח, הבין שלתשובה יש כח עצום ונשגב, עד שדי ביזורי וחרטה וקובלה לעתיד כדי לכפר על חטאיהם נוראים ביותר, וו עצמתה של תשובה. וההסבר לכך הוא כהמישר דברי המש"י הנו"ל שהוא מחסדי הש"ת- התשובה תinent להווטים בחסד גמור, שתחשב עקרית הרצון בעקבית המעשה, דהיינו, שבஹות השב מכיר את חטאנו ומודה בו ומתחנן על רעתו ושב ומתחרט עליו חרטה גמורה דמייקרא כחרתת הנדר ממש, שהוא מתנחם למגורי והיה חפץ ומשתוקק שימושם לא היה נעשה הדבר ההוא, ומיצטרע בלבו צער חזק על שכבר נעשה הדבר, ועובד אותו להבא ובורה ממנו, הנה עקרית הדבר מרצוינו, יחשב לו בעקרית הנדר ומתכפר לו. והוא מה שאמר הכתוב (ישעה ו) "וסר עונך וחטאך תכפר", שהעוזן סר ממש מהמציאות ונעקר במה שעבשו מעצער ומתחנן על מה שהיא למפרע".

ט. ואת כל השכיל אדה"ר להבין רק לאחר ששמע מה עלה בידינו של קין שעשה תשובה וננטקה. ומיד כשעמד על טעותו "ההחיל מטפח על פניו ואמה, כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע". ובכפי שנתבאר, שבודאי ידע מתחילה שיש מושג של תשובה, אלא שלא הערך כראוי את כוחה העצום של תשובה, שע"י יודע וחרטה וקבע לעתיד מותכרים לאדם עונות נוראים. והבין עוד, שהיתה בידו הזדמנויות להסיר ממנה קללות איזמות ולחזור למדרגתו הראשונה, ولكن איזו צער עצום ולכך התחיל לטפח על פניו ולהבות עצמו. ומайдך פתח ועשה תשובה באותה שעה ואמר "טוב להודות לה", שכן זה הוודאה על טוב אלא הוודאת דברים וידיי [במובאך בפרק דרא פיט], שדי בדרכים אלו אף שאין הם אלא עיקמת פה בעלמא כדי לכפר על חטאיהם גدولים ביותר, וכן בודאי שטוב להודות ולהתודות לפני הש"ת על חטאינו ולהיותה.

ו. ואמנם אף שבחלק מהמדרשים הלשון הוא שאדיה"ר פתח ואמר "זוממור שיר ליום השבת", מ"מ כבר נתקשו המפרשים בפישר הקשר שבין שבת לאדה"ר, ואף שיש כמה ביאורים בענין, מ"מ לדבוריינו עיקר אמרתו של אדה"ר היהת "טוב להודות לה", וכן פירש המהראז"ו (ב"ר כב, יג). וראייה לכך מדברי מדרש שוח"ט (תהלים צ"ב) "טוב להודות לה". אדה"ר אמרו, כיylimדו כל הדורות שככל מי שמודה על פשעים ועובד ניצול מדינה של גיהנום, שנאמר טוב להודות לה ולומר לשمر עליו".

נאלם שלמעשה אף שעשה תשובה לא חזר אדה"ר למדרגתו הראשונה ולבטוף מה, והפסיד בינה שבלזבז מה מיד כשפתח לו הש"תفتح של תשובה".

יא. ועפ"ז יתבאר ענין נסף, שהנה לא מזינו בשום מצוה שהторה משכנית אתנו שמצויה מסוימת קלה ושבעוננו לעשותה, ורק במצוות תשובה נאמר בפרשנו (ל, יא-יד) "כי המצווה הזאת אשר אנחנו מוצר היום נראה ברמב"ן שם שמדובר במצוות התשובה לא נפלאת היא ממרק ולא רוחקה היא. לא בשמיים היא וגוי, ולא מעבר לים היא וגוי, כי קרוב אליך הדבר מאר בפרק ובלבך לעשותו". וצ"ב מודיע הדגישה התורה את קלות התשובה. וכן כפי שהעיר הנזיב" בהעמ"ד (שם) שאין אדם נוצר לומר לחבירו על דבר שהוא קל אלא אם כן יש לטעות ולהשוב שהוא קשה. ולדברינו יבואר, שהאדם יכול לטעות כפי שיטה אדה"ר ולא יעריך כראוי את כח התשובה, ויסבור שהתשובה של יודע וחרטה מספקת לחטאיהם קלים, אך לעונות ופשעים לא תועליל תשובה קלה וכדי לתקנם יctrיך האדם לעשות תשובה נוראה בבחינת עלות לשמים או להפיג מעבר לים עד שיוכה לתקן את עוננותיו.

האזינו לשיחות חיזוק והתעודדות לימי הנוראים מאת הרב ראון גולן ב'קול הלשון' בטל' 1001-6171003

העלון מוקדש לעילוי נשות טניה בת פנהס הויירך ע"ה ושמעוון בן מרים בן זקן ז"ל הוקדש ע"ה נבדם ה"ה עדי הויירך ה"ז

שרה וורה בת דוד גדי ע"ה ♦ רחל בת מרים רוקח ע"ה ♦ שרה זורה בת דוד גדי ע"ה ♦ יעקב בן יעקב יעקובסון ז"ל שלמה בן יהיא יהודה

קובידנוב פאנר בת מזל ועיזון ז"ל
רִבְנֶזֶנָּה בַּת רְחֵל עַה עַיִן קְרוֹאָנִי
סְבִיחָה בַּת רְחֵל רְשֵׁל עַיִן הַגְּבָרָה נְגִינָה שְׁרָעָבִי

מול בת מלכה גמליאל ע"ה
אוראה בת ברכה יצחק ע"ה
חנןיה בן בת ציון רבי ז"ל

ליואן יהודה בן מרים בננו ז"ל
سعידה בן יפת מלמד ז"ל
רחל בת יוסף ובדורה כהו ע"ה